Kisebbségi és többségi identitáselemek a Volkan-elmélet tükrében

Mirnics Zsuzsanna

Nacsa Nella

Magyarságkutató Tudományos Társaság, Szabadka

A kisebbségkutatás 20 évének állomásai, jubileumi konferencia

2011. december 17.

Az identitás megőrzése, mint sajátos kisebbségi jellemző

- A kisebbségi identitás része a lényegesnek ítélt tulajdonságok és a saját kultúra megőrzésének vágya
- Vajdaság a magyarságtudat egyik legkevésbé pozitív hangoltságú régiója (Gereben, 1999)
- A háborús idők hatására az önkép pozitívabbá vált (Gereben és Tomka, 2001).
- Önjellemzés: szorgalmas (munkaszerető), alkalmazkodó (türelmes), kitartó, széthúzó, félénk és barátságos (Gereben és Tomka, 2001)
- A vajdasági magyar identitás elemeit többnyire egy-egy tényező szintjén vizsgálják, nem komplex módszerrel.

A nemzeti-etnikai identitás elemei

- A kisebbségi és többségi identitáselemek összehasonlítása kvalitatív vizsgálatban, többségi és kisebbségi csoportnál Volkan analitikus szociálpszichológiai elmélete fényében.

1. Érzelmi jellegzetességek: a jó és rossz belső kapcsolati minták
2. Pozitív identifikációk: a környezettel való azonosulás
3. Minősítő jelzések: előítéletek, kirekesztő és ellenséges megnyilvánulások
4. Vezetőkről alkotott kép
5. Választott dicsőségek, történelmi események csoportja „egy nemzet tagjaiban hasonló jellegű érzelmi átélést mozgatnak meg”
6. „választott traumák”
7. Szimbólumok

A vizsgálat módszere

Kérdőíves vizsgálat vajdasági és többségi egyetemi hallgatókkal (72-72)
Kvalitatív elemzés (tartalomelemzés)

Eredmények
Identitás

KISEBBSÉGI

- Magyar-magyar
- A többségiekhez képest barátságosabbnak találják magukat
- Az összetartás és tolerancia egyedien az ő önjellemzésüknél jelenik meg
- Szorgalmas, szívós
- Visszahúzódó, beolvadó, alárendelt

TÖBBSÉGI

- Magyar-európai
- Vendégszerető és találékony (kreatív)
- Pesszimista, borúlátó

Minősítések más csoportoktól

KISEBBSÉGI

- A külső csoport részéről saját nemkívánatosságára, idegenségére utaló megnyilvánulásokat tapasztalt
- Kisebb mértékben más negatív tulajdonságok említését, pl. lustaság, kulturálatlanság, illetve félénkség

TÖBBSÉGI

- Agresszivitás
- Kulturálatlansággal, lustasággal, önteltséggel és nacionalizmussal kapcsolatos megjegyzések

Irodalmi és történelmi személyiségekkel való azonosulás

KISEBBSÉGI

- Irodalmi személyiségek: sajátos vajdasági szubkulturális orientáció: Kosztolányi, Csáth, Gion,Tolnai, Fehér, Szenteleky
- Történelmi személyiségek: vajdasági politikusok (Pásztor, Kasza) és a magyar történelem jeles alakjai (Mátyás, Horthy, Széchenyi István)

TÖBBSÉGI

- Irodalmi személyiségek: Változatos kép: klasszikus nagy magyar írók és költők, kortárs irodalom képviselői
- Történelmi személyiségek: tudósok, sportolók,
- csekély arányban politikusok

Traumák

KISEBBSÉGI

- I. Világháborúra és annak következményei, trianoni békeszerződés
- Délszláv háborúk, NATO bombázás, Milosevic hatalomgyakorlása

TÖBBSÉGI

- Hasonló arányban említi Trianont
- Gyakoriság tekintetében második és harmadik helyen az 1956-os szabadságharc és forradalom, valamint a 150 éves török hódoltság áll.

Nemzeti dicsőségek

KISEBBSÉGI

- A magyarság megmaradását említik legtöbben
- Sokan nem tudtak olyan eseményt, történést feltüntetni, amelyre büszkék lehetnének

TÖBBSÉGI

- A kisebbséginél jóval jelentősebb arányban említett konkrét történelmi eseményeket (pl. 1848, rendszerváltozás, államalapítás).
- Láthatóan sokkal büszkébb a sportolói, művészei és tudósai által elért eredményekre.

A saját népcsoport szimbóluma

KISEBBSÉGI

- A környezetében előforduló tárgyak, tulajdonságok alapján hozott létre „sajátos”, kreált szimbólumokat.
- Magas előfordulást értek el az olyan jelképek, mint kapa, sarló, búza, búzakalász, hangya, kenyér, búzamező, munkás

TÖBBSÉGI

- Nagy arányban sorolt fel közismert szimbólumokat (pl. nemzeti zászló, korona, turulmadár, országalma).
- Az indoklásnál többnyire utaltak arra, hogy ez a szimbólum „mindenki számára egyértelmű”.

Konklúziók

- A vizsgált vajdasági magyar fiatalok a többségiektől egyértelműen megkülönböztethető, sajátos, de erős magyar identitástudattal rendelkeztek.
- Sajátos történelmi, irodalmi azonosulások / többségi magyarokétól eltérőek
- Dicsőségek, büszkeség hiánya
- Egyedi, sajátos szimbólumrendszer, a közvetlen szülőföld hatásai
- Az identitás csak bizonyos pontokon találkozott a többségi magyarokéval, elsősorban a választott traumáknál

Köszönöm a figyelmet!